

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 IX

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) en de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2022

H

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN – TOESLAGEN EN DOUANE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 februari 2022

In deze brief informeer ik u over mijn voornemens voor de komende kabinetsperiode en voor zover mogelijk over de tijdpaden die ik daarbij voor mij zie. Aan deze voornemens wordt gewerkt in het besef dat dit grote maatschappelijke opgaven zijn, waarbij echt de lessen worden getrokken uit wat er in het verleden fout is gegaan. Dat begint in de eerste plaats door de voornemens van dit Kabinet zorgvuldig uit te werken, met nadrukkelijk oog voor zowel de burger als de uitvoering. Ook de samenwerking met (maatschappelijke) partners is essentieel om te borgen dat het beleid in de praktijk werkt.

In het constituerend beraad is ten aanzien de portefeuilleverdeling afgesproken dat ik verantwoordelijk ben voor:

- Toeslagen (Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen en de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, de huurtoeslag, de zorgtoeslag en het kindgebonden budget);
- Herstel Toeslagen;
- Stelselherziening toeslagen;
- Douane.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op de prioriteiten voor Herstel Toeslagen, Toeslagen en Douane.

Prioriteiten op het gebied van Herstel Toeslagen

De gedupeerde groep ouders en kinderen is groot onrecht aangedaan. Het kabinet doet er alles aan om hen recht te doen, door middel van ruimhartige compensatie en emotioneel herstel.

Over de voortgang van de hersteloperatie ontvangt uw Kamer de 10^e Voortgangsrapportage (VGR) medio april 2022. Ik ben voornemens voortaan ieder kwartaal een VGR naar uw Kamer sturen. In het vervolg

van deze brief ga ik nader in op de verwachte ontwikkelingen bij de verschillende onderdelen van de hersteloperatie in de komende tijd.

Financieel herstel

De Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) gaat onverminderd verder met het bieden van erkenning en financieel herstel aan gedupeerden. Bij de kinderopvangtoeslagregelingen blijft UHT de eerste toets en integrale beoordeling uitvoeren. Dit proces verbetert UHT continu, onder andere aan de hand van de uitkomsten van de herijking. Ook andere signalen en zorgen die er zijn rondom de hersteloperatie betreft UHT daarbij.

Schuldenaanpak

Een ander belangrijk onderdeel van de hersteloperatie is de schuldenaanpak. Inmiddels is beleid gemaakt voor het kwijtschelden van de publieke schulden van gedupeerden en is de uitvoering voortvarend opgepakt. Ook zijn we bezig gedupeerde ouders versneld uit schuldsaneringstrajecten en schuldhulpverlening te halen, en betalen we openstaande betalingsachterstanden bij private schulden zoveel mogelijk af. Hiervoor is een nieuwe uitvoeringsorganisatie opgericht: Sociale Banken Nederland, die in januari van dit jaar van start is gegaan.

Ondersteuning door gemeenten

Gemeenten ondersteunen (mogelijk) gedupeerde ouders op vijf leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk. Zij bieden ondersteuning vanaf het moment dat een ouder zich meldt bij UHT. Dat heeft als voordeel dat ouders dan al geholpen kunnen worden en niet hoeven te wachten op de uitkomst van het beoordelingsproces. Daarnaast is het uitgangspunt dat ouders die een acuut probleem hebben of zich in een kwetsbare positie bevinden prioriteit krijgen bij het ontvangen van financieel herstel.

Emotioneel herstel

Ook emotioneel herstel krijgt een centrale plek in de herijkte hersteloperatie. Gemeenten en UHT gaan gezamenlijk een persoonlijk gesprek aan met gedupeerden om hun individuele situaties en hulpbehoeften in kaart te brengen. Op die manier kan er individueel, op gezinsniveau of collectief ondersteuning worden opgestart. Daarbij willen we initiatieven voor en door gedupeerden waar mogelijk stimuleren.

Herijking

Met de herijking hebben de verschillende organisaties die betrokken zijn bij de hersteloperatie, onder andere op basis van input van vele ouders, gezamenlijk geconcludeerd welke mogelijkheden er zijn om het herstel voor gedupeerden van de kinderopvangtoeslag sneller en/of beter te laten verlopen. In de kern gaat het daarbij om:

- Eerder en meer persoonlijk contact met de gedupeerde, onder andere door een grotere rol voor de gemeente;
- Meer aandacht voor emotioneel herstel;
- Het differentiëren van de aanpak afhankelijk van de situatie van de ouder, zodat we de ernstigst gedupeerde ouders sneller kunnen helpen en mensen die bijvoorbeeld geen kinderen hebben of nooit kinderopvangtoeslag hebben ontvangen, sneller kunnen afwijzen;
- Een betrouwbaar herstelproces met duidelijke verwachtingen.

In de eerste helft van 2022 werk ik samen met de betrokken partners die mogelijkheden verder uit. De focus ligt daarbij op uitvoeringstoetsen door UHT en gemeenten, gecombineerd met het inzichtelijk maken van de impact van de wijzigingen op het herstelproces voor ouders. Waar nodig zal ik daarbij ook voorstellen voor dekking van de kosten aan uw Kamer voorleggen. De oplossingsrichtingen die uitvoerbaar blijken zullen we daarna zo snel en zo zorgvuldig mogelijk implementeren.

Om ervoor te zorgen dat gemeenten voor de ernstigst gedupeerden de best passende ondersteuning kunnen organiseren, is betere gegevensdeling tussen Rijk en gemeenten nodig. Er wordt onderzocht om welke gegevens het exact gaat, op welke manier die gegevensdeling gestalte kan krijgen en per wanneer dit uitvoerbaar is.

Aanvullende regelingen

Omdat de bestaande hersteloperatie nog niet voor alle gedupeerden herstel biedt, ontwikkelt het kabinet voorstellen van aanvullende regelingen. De regelingen voor kinderen van gedupeerden, ex-partners van gedupeerden, gedupeerden bij andere toeslagen en ouders in het buitenland worden in de eerste helft van 2022 uitgewerkt en waar mogelijk voor een uitvoeringstoets voorgelegd. Het wetsvoorstel hersteloperatie wordt naar verwachting in de zomer van 2022 aan uw Kamer voorgelegd. Parallel werk ik – samen met kinderen en ouders – een aanpak uit voor niet-financieel herstel van kinderen. Ook hierover informeer ik uw Kamer voor de zomer.

Prioriteiten op het gebied van Toeslagen

Het coalitieakkoord kent forse ambities op het domein van toeslagen. Het kabinet wil dat mensen niet meer verdwalen in de ingewikkelde regelingen of te maken krijgen met hoge terugvorderingen. Gedurende deze kabinetsperiode worden daarom fundamentele herzieningen in de kinderopvangtoeslag doorgevoerd en wordt de huurtoeslag hervormd en vereenvoudigd. Ook gaat het kabinet door met het kijken naar verbeteringen in het huidige toeslagenstelsel. Tegelijkertijd zijn grote aanpassingen in het toeslagenstelsel niet eenvoudig of snel geregeld. De dienst Toeslagen keert elke maand toeslagen uit aan 5,5 miljoen huishoudens. Voor veel van die mensen zijn toeslagen een onmisbaar onderdeel van hun inkomen. Bij aanpassingen in zo'n grote operatie, die zo belangrijk is voor de financiële zekerheid van mensen, moeten de belangen van burgers en de uitvoerbaarheid voorop staan.

De uitwerking van het coalitieakkoord op het terrein van de toeslagen moet zorgvuldig en stapsgewijs gebeuren. Daarom wordt nauw samengewerkt tussen de beleidsverantwoordelijke bewindspersonen voor de verschillende toeslagen en de uitvoering. Hierbij ligt de beleidsmatige uitwerking voor de maatregelen in de huurtoeslag en kinderopvangtoeslag in eerste instantie respectievelijk bij de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Gedurende het hele traject is oog voor de burger en wordt er nauw samengewerkt met de uitvoering.

Hervorming van de kinderopvangtoeslag en de huurtoeslag

De komende periode gaat de vergoeding van de kinderopvang naar 95 procent voor werkende ouders. Werkende ouders betalen dan alleen nog een kleine inkomensonafhankelijke eigen bijdrage. De koppeling met het aantal gewerkte uren als grondslag voor de kinderopvangtoeslag wordt losgelaten. De vergoeding zal op den duur rechtstreeks uitgekeerd worden

aan kinderopvangorganisaties. Tegelijkertijd zet dit kabinet stappen om de huurtoeslag te hervormen en te vereenvoudigen door de maximale huurgrens af te schaffen en over te stappen naar een systeem van genormeerde huren. De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en ik informeren uw Kamer uiterlijk in de zomer over de stand van zaken op dat moment met betrekking tot de uitwerking van de maatregelen uit het coalitieakkoord op het gebied van huurtoeslag en kinderopvangtoeslag. Daarbij wordt ook ingegaan op de implementatie hiervan binnen Toeslagen.

Verdere verbeteringen in het huidige stelsel

Het kabinet gaat ook verder met het onderzoeken van verbeteringen in het huidige stelsel. Daarbij wordt ook de inventarisatie die eerder is opgepakt naar aanleiding van de motie Lodders/Van Weyenberg¹ betrokken. Een aantal van de daar geïnventariseerde knelpunten in het toeslagensysteem wordt met de bovengenoemde maatregelen in het coalitieakkoord aangepakt. Hiermee worden niet alle knelpunten opgelost, daarom worden de mogelijkheden voor het implementeren van verdere verbeteringen verkend. Daarbij worden ook nieuwe signalen betrokken zoals die bijvoorbeeld ook in de Stand van de Uitvoering naar voren zijn gekomen. Bij deze verkenning wordt ook gekeken naar de financiële consequenties van verschillende verbeteropties en de mogelijkheid deze al dan niet in te passen in het budgettaire beeld. Over de verkenning en implementatie van mogelijke verbeteringen in het huidige stelsel wordt u geïnformeerd in de zomer van 2022.

Verbetering van de uitvoering

Toeslagen zet zich verder in om de uitvoering van toeslagen en dienstverlening naar de burger te verbeteren. De strategische doelen in het Jaarplan en de Stand van de Uitvoering beschrijven wat hiervoor, zowel in beleid als uitvoering, nodig is. Dit focust zich op het vergroten van de toekenningszekerheid, adequate handhaving en meer menselijke maat. Een goede IV-huishouding en begrijpelijke en goed uitvoerbare wet- en regelgeving zijn belangrijk om het huidige toeslagenstelsel beter te laten functioneren. Uw Kamer wordt in het laatste kwartaal van 2022 geïnformeerd over de voortgang van het signaalmanagement in de Stand van de Uitvoering.

Prioriteiten op het gebied van de Douane

De Nederlandse Douane staat bekend als een van de meest doelmatige, innovatieve en toonaangevende douanediensten in de wereld. De ambitie is dat de Douane deze vooraanstaande positie behoudt. De omgeving van de Douane verandert daarbij continu; de Douane moet daarom blijvend vernieuwen. Hiertoe voert de Douane een Strategische Meerjaren Agenda 2020–2025 uit.

Bijdrage aan de overheidsbrede aanpak van ondermijnende criminaliteit

In opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) levert de Douane een grote bijdrage aan de strijd tegen ondermijnende criminaliteit. Voor 2022 is het doel personele versterking, onder andere in het MIT. Hiervoor heeft JenV financiële middelen ter beschikking gesteld.

¹ Kamerstukken II 2020/21, 31 066, nr. 898 en nr. 927.

Veel ondermijnende criminaliteit is drugs gerelateerd. In 2022 zet de Douane in op het versterken van de internationale samenwerking om drugs vroegtijdig te kunnen onderscheppen in distributielanden in Zuid-Amerika en haar risicomanagement en informatiepositie te verstevigen. Ter bestrijding van inkomende cocaïne wordt in 2022 het handhavingsniveau op specifieke modi operandi verhoogd. Daarnaast worden in 2022 de intensieve en gerichte controles in de uitgaande brief- en pakketpost op de smokkel van synthetische drugs voortgezet. Tevens wordt dit jaar gebruikt om uit te werken hoe door middel van een wetswijziging pro-actiever informatie kan worden gedeeld met de Politie en de Koninklijke Marechaussee.

Integriteit en weerbaarheid

De Douane heeft naar aanleiding van een onderzoek naar corruptierisico's in de haven van Rotterdam in 2021 een Verbeteragenda Integriteit opgesteld². Doel is dat de Douane en iedereen die bij haar werkt, optimaal is toegerust om integer te handelen en maximaal weerbaar en beschermd is tegen integriteitsrisico's en ongewenste beïnvloeding van buitenaf. Voorbeelden van acties uit de Verbeteragenda die dit jaar worden gerealiseerd zijn de inrichting van een Bureau Veiligheid en Integriteit en de afronding van de handreiking weerbaarheid tegen corruptie.

Slimme handhaving en facilitering bedrijfsleven

De stijgende goederen- en aangiftevolumes, door onder meer e-commerce, wet- en regelgeving op het gebied van de douane en de Brexit, noodzaken tot nieuwe vormen van toezicht. Doel is een effectievere handhaving waarbij de handelsstromen nog steeds soepel worden afgehandeld. Dit doel wordt bereikt door elk bedrijf een passende vorm van toezicht te geven. Bij bewezen betrouwbare bedrijven richt het toezicht zich op interne controle systemen en de naleving en volgen minder interventies in de logistiek van hun goederenverkeer. Bij onbekende en niet bewezen betrouwbare bedrijven richt het toezicht zich meer op aangiften en de goederen. Voor bedrijven die massaal e-commerce goederen tegen een te lage waarde invoeren, wordt in 2022 een daar op toegespitste vorm van handhaving toegepast. Gezien de enorme volumes en de specifieke kenmerken van deze bedrijven zal de handhaving zich meer richten op het verbeteren van de compliance van het betreffende bedrijf, in plaats van de controle van goederen. Belangrijke randvoorwaarden voor deze nieuwe vormen van toezicht zijn: versterking van de informatiepositie van de Douane en medewerkers met de benodigde kwalificaties.

Toekomst Douane unie

De Nederlandse Douane is één van de belangrijkste douanediensten aan de buitengrens van de Europese Unie. Een goede werking van de douane-unie en de Europese douaneorganisaties is daarmee van belang voor Nederland. De Europese Commissie heeft de mededeling «Een actieplan om de douane-unie op een hoger plan te brengen» gepubliceerd. De acties uit het plan zien op risicobeheer, e-commerce, het bevorderen van de naleving en het optreden als één douaneautoriteit en lopen tot en met 2025. Daarnaast denkt, mede op initiatief van Nederland momenteel een werkgroep op hoog niveau na hoe de Douane unie de EU als geheel en de samenleving als geheel meer ten goede kan komen. De werkgroep komt dit jaar met een advies.

² TK 2021–2022, 31 934, nr. 55

De afdracht van douanerechten (Traditionele Eigen Middelen EU)

Douanerechten zijn invoerrechten en anti dumpingheffingen en worden gerekend tot de zogenaamde Traditionele Eigen Middelen (TEM) van de EU. In 2022 verbetert de Douane de kwaliteit van de uitvoering van de controles op de ingediende aangiften TEM. Bovendien wordt door de Douane in 2022 het interne toezicht op deze controles ingericht. Ook wordt de afdracht-administratie volledig geautomatiseerd. In Europees verband wordt onderhandeld over de zogeheten Making Available Regulation (MAR), waarin onder andere de afdrachten van traditionele eigen middelen een belangrijke plek hebben. Al deze activiteiten dienen om het risico op omvangrijke nabetalingen en rentebetalingen over de afdracht van traditionele eigen middelen substantieel te beperken.

Over de voortgang van de prioriteiten wordt u geïnformeerd via reguliere voortgangsrapportages.

Tot slot

De komende jaren gaan wij aan de slag met deze grote maatschappelijke opgaven. Ik kijk uit naar de samenwerking met uw Kamer.

De Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane,
A. de Vries

– Wetgevingsoverzicht Toeslagen en Douane

	Aanhangig wetsvoorstel	Fase
1	Wetsvoorstel Wet delegatiebepalingen hersteloperatie	TK (aangehouden)
	Nog in te dienen wetsvoorstellen	Verwachte indiening
1	Wetsvoorstel Wet hersteloperatie toeslagen	Zomer 2022
2	Verbeteringen huidig toeslagenstelsel	Verkenning vindt momenteel plaats, Kamer wordt uiterlijk in de zomer geïnformeerd of wetswijzigingen voorzien worden
3	Maatregelen uit coalitieakkoord Huurtoeslag	De Kamer wordt uiterlijk in de zomer in overleg met de Minister voor VRO nader geïnformeerd
4	Maatregelen uit coalitieakkoord Kinderopvangtoeslag	De Kamer wordt uiterlijk in de zomer in overleg met de Minister van SZW nader geïnformeerd
5	Wijziging Algemene douanewet - versterking grondslag cameratoezicht	Q2–3 2022
6	Wijziging Algemene douanewet – ontheffing beroepsgeheim t.b.v. inspectie Belastingen Douane Toeslagen	Q2–3 2022
7	Wijziging Algemene douanewet – gegevensuitwisseling politie en KMar	Q4 2022
8	Wet waarborgen gegevensverwerking Belastingdienst, Toeslagen en Douane	Q1–2 2023